

פרפראות

פאר

נלקט מכתבי המחבר ר' ישראל אברהם ב"ר יהודה אריה לייב יוד ז"ל
לזכותו ולעילוי נשמתו

ביאור מהו תורה הבאה בירושה

ותורה שאינה באה בירושה

אות יט

מפתח ענינים ויקרא תשפ"ה

א, תחילת הלימוד לתינוק בויקרא משום א'
זעירא שבו ללמדך שעיקר לימוד התורה הוא
בענוה,
ב, מנין למד רב יוסף ענותנותו ולאהוב את
הנמיכות
ג, כיצד אמר רב יוסף דברים הנוגדים לענוה
ד, במה שאמר כמה יוסף איכא בשוקא
הסבר ממוהר"ר לוי יצחק מברדיצ'וב
ה, ביאור בדברי רב יוסף במה שאמר לא
תיתני ענוה דאיכא אנא
ו, עוד יש לבאר הענין ע"ד אנא נפשי כתיבת
יהבית
ז, קורבנות עשיר קרבן דלות וקרבן דלי
דלות,
ח, קושיית הט"ז לאחד המרבה ואחד
הממעט
ט, התחלת התינוק בלימוד התורה הוא
בויקרא
י, י"ל שהתינוק מתחיל בחומש ויקרא כדי
שיתחיל באות ו' שהוא האמת
יא, למה אות ו' נקרא אות האמת
יב, האות ו' הוא אות האמת ביאור המגיד
ממזריטש והשפת אמת
יג, מווי העמודים ומגילת אסתר למדים
שהתורה ודרך הלימוד לא משתנה
יד, הכתב והמכתב שאינם משתנים לשון
הזוהר הקדוש
טו, תרגום דברי הזוהר ולשון הזוה"ק
טז, דברי האדמו"ר מקאצק בביאור מאמר
הזוהר הק'
יז, ארבע התחלות מצינו לתורתנו הקדושה
וביאורים
יח, ביאור בהתחלה שמתחיל תינוק היודע
לדבר תורה צוה וגו'
יט, ביאור מהו תורה הבא בירושה ותורה
שאינה בירושה
כ, למה אמרו חז"ל הטעם מפני שהתורה
אמרה, הרי אין אדם יכול לעמוד בה

כא, טעם להנחת מלח על השולחן
כב, עפ"י מבואר למה בליל הסדר אין לתת
מלח
כג, ביאור בכתוב אמת מארץ תצמח על ידי
מעשה שהיה

א, תחילת הלימוד לתינוק בויקרא משום א' זעירא שבו ללמדך שעיקר לימוד התורה הוא בענוה,

איתא במדרש, (ילקוט שמעוני במדבר - פרק כ"ח -
המשך רמז תשע"ו), אמר רבי דוסא, מפני מה
מתחילין לתינוקות בתורת כהנים יתחילו
להם מבראשית, אלא אמר הקב"ה, מה
הקרבנות טהורים אף התינוקות טהורים,
יבאו טהורים ויתעסקו בטהורים.

יש לומר, דלפיכך מתחיל התינוק בויקרא
משום שיש בו א' זעירא, ללמדך שעיקר לימוד
התורה הוא בענוה, כנתינתה על הר סיני
מחמת הענוה כדאיתא במגילה כ"ט,
וכדלהלן,

ב, מנין למד רב יוסף ענותנותו ולאהוב את הנמיכות

איתא בגמרא (סוטה ה' ע"א) **אמר רב יוסף**,
לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הקדוש
ברוך הוא הניח כל הרים וגבעות והשרה
שכינתו על הר סיני, ע"כ,

כתב רש"י ילמד אדם מדעת קונו - לאהוב את
הנמיכות.

איתא בגמרא (מגילה כ"ט ע"א) תניא, רבי
אלעזר הקפר אומר, עתידין בתי כנסיות ובתי
מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל,

פרפראות פאר

שנאמר (ירמיה מ"ו י"ח) כי כתבור בהרים וככרמל בים יבוא, והלא דברים קל וחומר, ומה תבור וכרמל שלא באו אלא לפי שעה ללמוד תורה, (כלומר, שנעקרו ממקומם) נקבעים בארץ ישראל, בתי כנסיות ובתי מדרשות שקורין ומרביצין בהן תורה, על אחת כמה וכמה,

דרש בר קפרא, מאי דכתיב (תהלים ס"ח י"ז) למה תרצדון הרים גבננים, יצתה בת קול ואמרה להם, למה תרצו דין עם סיני, כולכם בעלי מומים אתם אצל סיני. כתיב הכא גבנונים וכתוב התם או גבן או דק, אמר רב אשי: שמע מינה האי מאן דיהיר - בעל מום הוא. ע"כ,

איתא במדרש במדבר רבה (פרשת נשא פרשה ג) כתיב (משלי פרק כ"ט כג) "גאות אדם תשפילנו ושפל רוח יתמך כבוד", גאות אדם תשפילנו זה תבור וכרמל שבאו מסוף העולם מתגאים לומר שאנו גבוהים ועלינו הקדוש ברוך הוא נותן את התורה, ושפל רוח יתמך כבוד זה סיני שהשפיל את עצמו לומר שאני נמוך, ועל ידי כך תמך הקדוש ברוך הוא כבודו עליו ונתנה עליו התורה וזכה לכל הכבוד הזה כמה דתימא (שמות י"ט) וירד ה' על הר סיני,

ג, כיצד אמר רב יוסף דברים הנוגדים לענוה

איתא בגמרא (ברכות ס"ד ע"א, הוריות י"ד ע"א) פליגו בה רבן שמעון בן גמליאל ורבנן, חד אמר, סיני עדיף, וחד אמר, עוקר הרים עדיף, רב יוסף סיני, רבה עוקר הרים, שלחו לתמן, איזה מהם קודם, שלחו להו, סיני עדיף, וכל שני דמלך רבה, רב יוסף אפילו אומנא לביתיה לא חליף. אומנא לביתיה לא קרא (בברכות ס"ד).

כתב רש"י (הוריות י"ד ע"א) סיני עדיף - מי ששנה משנה וברייתא סדורין לו כנתינתן מהר סיני, רב יוסף קרו ליה סיני, לפי שהיו משניות וברייתות סדורות לו כנתינתן מהר סיני, הכל צריכין למרי חטיא - כלומר רב יוסף הוא מרי חטיא שמשנה וברייתא סדורין לו מפי השמועה כנתינתן מהר סיני דמשנה וברייתא אבוהון דהלכתא.

אומנא לביתיה לא קרא שלא רצה לנהוג שררה בעצמו כל אותן השנים שמלך רבה אפילו בהאי שררותא שלא רצה להביא שום

ויקרא תשפ"ה

אומן בתוך ביתו, אלא כשהוא רוצה להקיז דם היה האומן על לביתיה דרבה ושם היה מקיז, עכ"ל רש"י,

הקושיות שהיקשו בדברי רב יוסף שמצינו בהם דברים המנוגדים לענוה

איתא בגמרא (פסחים ס"ח ע"ב) רב יוסף ביזמא דעצרתא אמר, עבדי לי עגלא תלתא אמר, אי לא האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא,

איתא בגמרא (סוטה מ"ט ע"ב) משמת רבי, בטלה ענוה, אמר ליה רב יוסף לתנא, לא תיתני ענוה דאיכא אנא.

והקשו בו, לכאורה אינו מובן, דבודאי מדת רב יוסף היה שלא להתפאר עצמו, ואיך אמר כמה יוסף איכא בשוקא, ואמר דאיכא אנא, דנראין היפוך ענוה,

עשרות תירוצים הובאו בזה, הלא המה כתובים על ספר ילקוט ישעיהו, מובא בש"ס מתיבתא ילקוט ביאורים, וש"ס שוטנשטיין,

ד, במה שאמר כמה יוסף איכא בשוקא הסבר ממוהר"ר לוי יצחק מברדיצ'וב

בענף יוסף על עין יעקב (פסחים דף סח עמוד ב ד"ה אמר אי לאו האי יומא) כתב, ולכאורה אינו מובן, דבודאי מדת רב יוסף היה שלא להתפאר עצמו,

אך יבואר דמצינו באברהם אבינו ע"ה שהשיג כל המצות מפאת שכלו כמו שאחז"ל קיים א"א כל התורה עד שלא נתנה, והיה זה מחמת שהיה מתחזק ומתגבר א"ע נגד היצה"ר והיה מזדכך החומר שלו עד שבא להתפשטות הגשמיות והיה דבוק בהשי"ת דביקות עצמית עד שהשיג כל המצות,

וכן פירשו המפרשים בהגדה, אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו, שמבואר בזוהר הקדוש, ובמדרש, שבעת עמדם לפני הר סיני היו כל כך בהזדככות החומר כמו אדה"ר קודם החטא וכמלאכי השרת, ואם היו נשאים במדריגה זו היו יכולים לדבק בבורא יתברך שמו בכל עת ובכל רגע אף בלא נתינת התורה כי היו משיגים בשכלם הזך כל המצות כמו אברהם אבינו ע"ה,

פרפראות פאר

אך לפי שראה הקב"ה שלא יעמדו במדרגה זו וגם לאו כל מוחא סביל דא שיוכל לבא למדריגה זו, לזה נתן לנו תורה הקדושה כדי שידע כל אדם את הדרך אשר ילך בה ואת המעשה אשר יעשה האדם וחי בהם,

וזהו שאמר רב יוסף דרך ענוה בשלמא אי הייתי במדריגה זו להשיג התורה מפאת שכלי ע"י התפשטות הגשמיות ולא הייתי צריך לזה היום שנתנה בו תורה, לא הייתי צריך לשמוח כ"כ הרבה בזה היום נתינת התורה,

אבל האמת היא אי לאו האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא, פ"י דמשום שקבלתי התורה שנתנה ביום זה, משום הכי ליכא כוותי בשוקא, אבל בלא נתינת התורה אז הייתי גם כן כמו כמה יוסף דאיכא בשוקא, שלא הייתי משיג התורה מעצמי ומדעתי, וא"כ כיון דזה היום עשה ה' לי שאוכל לבוא למדריגה זו ע"כ נגילה ונשמחה בו וזהו שאמר חדאי נפשאי והגם לגודל מעלת תהלת צדקת רב יוסף בודאי היה תמיד בהתפשטות הגשמיות להשיג התורה, אפס לגודל ענוותנותו השפיל עצמו, עכ"ל בענף יוסף, (מהגאון וחסיד מוהר"ר לוי יצחק מברדיצ'וב),

מבואר, כי גם שאמר רב יוסף אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא, הרי זה בדרך ענוה, שאמר, אילו זכיתי למדריגה כאברהם אבינו לדעת התורה מבלי שנתנה הקב"ה היה זה משלי, אך כיון שאין בי דרגה זו, הרי אין זה משלי,

ה, ביאור בדברי רב יוסף במה שאמר לא תיתני ענוה דאיכא אנא

יש לבאר ע"ד סיני ועוקר הרים, סיני עדיף,

יש לומר, כי רב יוסף איקרי סיני ע"ש ענותנותו, וסיני ועוקר הרים הם הר סיני וההרים שנעקרו ובאו, ורצו שעליהם תינתן התורה, וע"ז אמרו סיני עדיף,

ובכך יש לפרש, מה שנאמר בסוטה מ"ט ע"ב, משמת רבי, בטלה ענוה, אמר ליה רב יוסף לתנא, לא תיתני ענוה דאיכא אנא. והכי פירושו, כשמת רבי דאגו שאין יותר ממי ללמוד ענוה, אמר רב יוסף, לא תיתני ענוה, כלומר, אל תאמר שאין ממי ללמוד ענוה, דאיכא אנא, כלומר, שיש ללמוד מסיני, ורב

ויקרא תשפ"ה

יוסף איקרי סיני, והוא הוא שאמר רב יוסף סוטה ה' ע"א, א"ר יוסף, לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הקדוש ברוך הוא הניח כל הרים וגבעות והשרה שכירתו על הר סיני, פירוש לעולם, שגם אחר שמת רבי, יש ללמוד מסיני, לאהוב את הנמיכות ולא להתגאות. ולא היתה כוונתו באומרו דאיכא אנא, על עצמו, אלא על התואר סיני, שמסיני יש ללמוד ענוה.

ו, עוד יש לבאר הענין ע"ד אנא נפשי כתיבת יהבית

בדרך זה אפשר לבאר הא דאיתא בגמרא (סוטה מ"ט ע"ב) משמת רבי, בטלה ענוה, אמר ליה רב יוסף לתנא, לא תיתני ענוה דאיכא "אנא", והקשו, איך היה מתפאר בענוה שבו,

איתא בגמרא (שבת ק"ה ע"א) מנין ללשון נוטריקון מן התורה רבי יוחנן אמר, אנכ"י נוטריקון, א'נא נ'פשי כ'תיבת י'הבית, ע"כ,

עפ"י ביאורו הנפלא של הבארדיצ'בער, שענותנותו של רב יוסף היתה במה שהיה צריך לקבל את התורה, יש לפרש דברי רב יוסף שאמר, לא תיתני ענוה דאיכא "אנא" כונתו דאיכא, א'נא נ'פשי כ'תיבת י'הבית, שהוא קבלת התורה.

עוד יש לבאר שרב יוסף קרא אנפשיה רב תבואת בכח שור לומר שאין זה משלו

איתא בגמרא (סנהדרין מ"ב ע"א), כתיב (משלי כ"ד ו'), "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה", אמר רבי אחא בר חנינא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן, במי אתה מוצא מלחמתה של תורה במי שיש בידו חבילות של משנה, קרי רב יוסף אנפשיה, "ורב תבואת בכח שור", ע"כ,

כתבו התוספות (סנהדרין מ"ב ע"א בד"ה ורב תבואות), משום דיוסף איקרי בכור שור, כדכתיב (דברים ל"ג) בכור שורו הדר לו,

ובעל שמועות הוא בעל חטין כדאמר (הוריות י"ד), הכל צריכין למרי חיטיא ואמרינן בשילהי הוריות (שם י"ד), דרב יוסף סיני, ע"כ לשון התוספות,

רמזים בכתובים לרב יוסף שבכוחו של
יוסף הצדיק היה מרבה תורה

רמז לחבילות של משנה

ביוסף הצדיק כתיב (בראשית מ"א מ"ג) "וירכב אותו במרכבת המשנה אשר לו", **רמז** לחבילות של משנה, (סנהדרין מ"ב ע"א)

רמז לקשרם על אצבעותיך

כתיב (בראשית מ"א מ"ב), "ויסר פרעה את טבעתו מעל ידו ויתן אותה על יד יוסף", **רמז** להא דאיתא בגמרא (קידושין דף ל עמוד א), תנו רבנן, ושננתם שיהו דברי תורה מחודדים בפ"ך, שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד, שנאמר (משלי ז' ג') "קשרם על אצבעותיך", וזהו, **טבעתו** ויתן על יד יוסף

רמז לקובץ על יד ירבה

כתיב (בראשית מ"א מ"ז), "ותעש הארץ בשבע שני השבע לקמצים" **פירש רש"י** לקמצים, קומץ על קומץ, **יד על יד** היו אוצרים, **רמז** להא דאיתא (עבודה זרה י"ט ע"א), אמר רב הונא, מאי דכתיב (משלי י"ג י"א) "הון מהבל ימעט וקובץ על יד ירבה" אם עושה אדם תורתו **חבילות חבילות** מתמעט, ואם קובץ על יד ירבה. **פירש"י** (עבודה זרה י"ט ע"א), **חבילות** דגריס הרבה יחד אינו יכול לחזור עליו פעמים רבות ומשכח. **על יד מעט**,

רמז להכל צריכין למרי חיטיא

כתיב (בראשית מ"א מ"ט), ויצבר יוסף בר כחול הים הרבה מאד", **רמז** להא דאיתא בגמרא (הוריות י"ד), אמר רבי יוחנן פליגו בה רבן שמעון בן גמליאל ורבנן, חד אמר סיני עדיף, וחד אמר, עוקר הרים עדיף. **רב יוסף סיני**, רבה עוקר הרים, שלחו לתמן, איזה מהם קודם, שלחו להו, סיני עדיף, דאמר מר, הכל צריכין למרי חיטיא,

רמז ללא רעב ללחם וגו'

כתיב (בראשית מ"א נ"ז), "וכל הארץ באו מצרימה לשבר אל יוסף כי חזק הרעב בכל הארץ, **רמז** להא דכתיב (עמוס פרק ח' י"א) "הנה ימים באים נאם ה' אלוקים והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמע את דברי ה'",

רמז למשביר לכל עם הארץ

כתיב (בראשית מ"ב ו'), "ויוסף הוא המשביר לכל עם הארץ", **רמז**, שע"י רב תבואות שהרבה רב יוסף נתבטלו עמי הארצות, וזהו **משביר לכל עם הארץ**,

ז, קורבנות עשיר קרבן דלות וקרבן
דלי דלות,

קרבנות עשיר מן הבקר או מן הצאן

כתיב (ויקרא א' ג'), "אם עלה קרבנו מן הבקר" (א' ט') והקטיר הכהן את הכל המזבחה עלה אשה ריח ניחוח לה',

כתיב (ויקרא א' י'), "ואם מן הצאן קרבנו" (א' י"ג) והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריח ניחוח לה',

קרבן דלות עולת העוף

כתיב (ויקרא א' י"ד), "ואם מן העוף עלה קרבנו" (א' י"ז) והקטיר אתו הכהן המזבחה על העצים אשר על האש עלה הוא אשה ריח ניחוח לה',

קרבן דלי דלות מנחה

כתיב (ויקרא ב' א'), "ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' (ב' ב') והקטיר הכהן את אזכרתה המזבחה אשה ריח ניחוח לה',

כתב רש"י (ויקרא ב' א'), **ונפש כי תקריב** - לא נאמר **נפש** בכל קרבנות נדבה, אלא במנחה, מי דרכו להתנדב מנחה, עני, אמר הקדוש ברוך הוא מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו,

מבואר, כי המשובח שבקורבנות הוא הקרבת הנפש,

איתא במשנה (מנחות ק"י ע"א), נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח, ובעולת עוף אשה ריח ניחוח, ובמנחה אשה ריח ניחוח, לומר לך, אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין לבו לשמים, ע"כ, (מובא ברש"י ויקרא א' י"ז)

כתב המהרש"א (מנחות ק"י ע"א ד"ה נאמר בעולת בהמה), ר"ל בין בקרבן עשיר שהיא עולת בהמה ובין בעולת העוף שהוא קרבן דלות ובין במנחה שהיא קרבן דלי דלות היינו א' המרבה ואחד הממעט וכו',

יש לבאר בקושיית הט"ז, דגם אם בעשיית ובקיום המצווה יש אחד מרבה ואחד ממעט, אבל בהכנה למצווה ובכוונת הענין אפשר שיהיו זה וזה שווין,

ביאורו ע"ד שאמרו בכוונת הנשיאים

איתא במדרש (במדבר רבה פרשת נשא פרשה יג סימן יד), מה ראו הנשיאים להקריב קרבנות בענין הזה, רבנן אמרין אף על פי שקרבן שוה הקריבו כולם, על דברים גדולים הקריבו וכל אחד ואחד הקריבו לפי דעתו וכונתו,

ופירשו, כי הכתוב חזר לכתוב בכל נשיא ונשיא את קורבנו אע"פ שכולם הקריבו באותם הכלים ואותו הקרבן, רק משום שכל נשיא ונשיא כיוון בדעתו כונה אחרת, לפיכך חזרה התורה בכל נשיא ונשיא ואמרה את קרבנו,

על זה הדרך יש לפרש ולומר בהיפוך, שאע"פ שאחד מרבה ואחד ממעט, ואין קרבנם שוה אבל בכוונתם יכולים הם להיות שווים, וזה הפירוש, אחד המרבה ואחד הממעט, בעשיית הקורבן, ובלבד, כלומר, שבשעה שיכווין יהיה הכוונה לשמים, ואז קרבנותיהם שווים בכוונתם,

ט, התחלת התינוק בלימוד התורה הוא בויקרא

איתא במדרש, (תנחומא צו פרק י"ד), אמר רבי אסיא, למה הם מתחילים התינוקות של בית רבן ללמוד בספר ויקרא, אלא, מפני שכל הקרבנות כתובים בו, ומפני שהם טהורים עד עכשיו, ואינם יודעים מהו טעם חטא ועון, לפיכך אמר הקדוש ברוך הוא, שיהו מתחילין תחלה בסדר הקרבנות, יבואו טהורים ויתעסקו במעשה טהורים,

לפיכך אני מעלה עליהם כאלו הם עומדים ומקריבים לפני הקרבנות, והודיעך, שאף על פי שחרב בית המקדש, ואין קרבן נוהג, אילולי התינוקות שקורין בסדר הקרבנות לא היה העולם עומד. ע"כ,

כתב הט"ז (שולחן ערוך או"ח סימן א' ס"ק ג'), **איתא**, (מנחות ק"י ע"א), **אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין לבו לשמים, וקשה**, ממ"נ אם זה מרבה וזה ממעט, למה יהיו שווין כאחד, המרבה והממעט,

הרי גם שניהם היו מכוונים לש"ש, ובכל זאת אחד מרבה ואחד ממעט, אי"כ למה יושוו שניהם כאחד, ע"כ, עיי"ש במה שתירץ,

יש לתרץ עפ"י השינוי בלשון הכתובים

בקרבן עשיר כתיב, "והקטיר הכהן את הכל המזבחה עלה אשה ריח ניחוח לידוד",

בקרבן דלות כתיב, "והקטיר אותו הכהן המזבחה עלה הוא אשה ריח ניחוח לידוד",

בקרבן דלי דלות כתיב "ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה"

וכך יש לבאר את הבדל הלשון

יש לומר, כי הכתוב בא לומר, בקרבן דלי דלות המביא רק מנחה, מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו,

מכיון שחושב בנפשו שלא יצא ידי חובה ע"י הביאו לקרבן רק מנחה, משא"כ העשיר

המרבה הוא מרגיש את עצמו, בכך שהביא בהמה לשמים,

בעולת העוף כתיב והקטיר אותו כלומר את המקריב

כך יש לומר אצל עולת העוף שנאמר והקטיר "אותו", לרמז על המקריב, שמקריב "אותו" כלומר, את רצונו ונפשו לפני ה',

רק בקרבן עשיר לא נאמר והקטיר אותו ולא נאמר ונפש כי תקריב, משום שהעשיר די לו במה שהביא בקר או צאן, ואינו צריך יותר להקריב נפשו,

ולפיכך, אחד המרבה בקרבן, ואחד הממעט בקרבן, אך הקריב את נפשו לשמים, אחד הם המרבה והממעט, כמרומו מאוד בשינוי בכתובים.

פרפראות פאר

ואיתא במדרש, (ילקוט שמעוני במדבר פרק כ"ח המשך רמז תשע"ו), כתיב (במדבר כ"ח ג'), ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לידוד כבשים בני שנה תמימם, שנים ליום עלה תמיד,

אמר רבי דוסא, מפני מה מתחילין לתינוקות בתורת כהנים יתחילו להם מבראשית, אלא אמר הקב"ה, מה הקרבנות טהורים אף התינוקות טהורים, יבואו טהורים ויתעסקו בטהורים.

בן עזאי אומר, כבשים, (מלשון כיבוס) בני שנה, שמכבסין עונותיהן של ישראל, ועושין אותן כתינוק בן יומו. ע"כ,

א' דויקרא זעירא רמז לתינוק בן שנה כלי יקר

כתב **הכלי יקר** (ויקרא פרק א' פסוק א'), ובילקוט מסיק, למה מתחילין התינוקות ללמוד מן פרי קרבנות, מה הקרבנות טהורים אף התינוקות כן,

וזה מבואר על דרך שמסיק בילקוט (במדבר - פרק כ"ח - המשך רמז תשע"ו), כבשים, בני שנה, שמכבסים עונות האדם ועושין אותו כתינוק בן שנה, בעבור זה האל"ף קטנה, רמז שהקטנים יתחילו כאן, ולימוד זה הוא בראש, כאל"ף ראש לאותיות. עכ"ל הכלי יקר.

י, י"ל שהתינוק מתחיל בחומש ויקרא כדי שיתחיל באות ו' שהוא האמת

נראה לי לומר, דבתחילה כשבאים אל התינוק ללמדו ספר, ולהגות באמרי שפר, בראש הדברים יש להשריש בו וללמדו את מדת האמת, ע"כ,

זוהר הק' פרשת ויקרא

איתא בזוהר הקדוש (ויקרא דף ב' ע"א) אות ו' היא אות האמת, (ראה להלן הסברים למה אות ו' היא אות האמת), ע"כ,

כתיב, (תהילים קי"ט ק"ס) "ראש דברך אמת, ולעולם כל משפט צדקך", לפיכך ראוי ללמד את התינוק, בראש ובראשונה, את האות ו', שהיא האות הראשונה בחומש ויקרא, והיא אות האמת, ושאותה ילמד ראשונה בתורתנו הקדושה,

ויקרא תשפ"הראיה לדבר במה שאמר קהלת יעקב

ועוד יש להביא ראיה, מהא דאיתא בגמרא, (סוכה מ"ב ע"א) קטן היודע לדבר אביו לומדו תורה, תורה מאי היא, אמר רב המנונא, תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב,

יש לומר, דאמר קהלת יעקב דייקא, ע"ד הכתוב (מיכה ז' כ') תתן אמת ליעקב, דיעקב הוא מדת האמת, וכתיב ביעקב (עמוס ז' ב'), יעקב, כי קטן הוא,

מבואר, דמדת האמת שהיא מדת יעקב, יש ללמדו לקטן המכונה בשם יעקב, כדכתיב יעקב כי קטן הוא, ויש ללמדו זאת בעצם ובראשונה, כדאיתא, קטן היודע לדבר, אביו לומדו תורה, תורה מאי היא, אמר רב המנונא, תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, ולכן יש עליך, בראש דברך ללמדו תחילה, את האות ו' שהיא אות האמת כדאיתא בזוה"ק,

יא, למה אות ו' נקרא אות האמת

איתא בזוהר, (ויקרא חלק ג' דף ב' ע"א), בפתח דברי הזוהר לחומש ויקרא, (ויקרא א' א') ויקרא אל משה, כתב הזוהר,

כתיב, (ישעיה ז' י"א) שאל לך אות, אות ממש, דכלהו הוו נטלין ברזא דאתוון, (שכולם היו מתנהגים בסוד צירופי האותיות), וכן ברחב מה כתיב (יהושע ב' י"ב) ונתתם לי אות אמת, דא אות ו', דדא אקרי אות אמת, ואי תימא שאר אתוון לאו אינון אמת, אין, אלא אות דא אות אמת אקרי, ע"כ,

מבואר, דאות וא"ו, היא הנקראת אות האמת.

יב, האות ו' הוא אות האמת ביאור המגיד ממזריטש והשפת אמת

ביאור המגיד ממזריטש

כתב בספר תורת המגיד מרבינו המגיד ממזריטש זי"ע, (פרשת תרומה), איתא בזוה"ק, (ויקרא דף ב' ע"א), על הפסוק (ביהושע ב' י"ב) ונתתם לי אות אמת, ועל הפסוק (ישעיה ז' י"א), שאל לך אות מעם ידוד אלקיך, זה הוא האות וא"ו,

ושאלו לו להמגיד, למה אות וא"ו הוא אות אמת, והשיב, לפי שאות ו' בראש התיבה, הוא אות המשמש כהוספה לאחרים, ולא לעצמו, וכל מה שעושים לאחרים ולא לעצמו, זהו האמת,

ושאלו לו הכתיב (שמות כ"ו ל"א), וויהם זהב, ואין ו' דויהם מוסיף לאחרים, והשיב הרב המגיד זי"ע, דרש"י פירש ואונקלוס קבועין בהם עקומין למעלה להושיב עליהן כלונס, שהרי כמין ווים הם עשויים, היינו שווין הם ג"כ לא בשביל עצמן, אך לשמש לאחרים.

יש ללמד לתינוק שיעקר הלימוד ללמד לאחרים

גם יש לומר, ע"ד ביאורו של המגיד כי האות ו' מלמד שיש לעשות לאחרים, א"כ יש ללמד התינוק שלימוד התורה הוא בעיקר ללמד לאחרים כדאיתא בגמרא, (סנהדרין צ"ט ע"א) היה רבי מאיר אומר, הלומד תורה ואינו מלמדה - זה הוא דבר ה' בזה.

כתב מהרש"א (סנהדרין צ"ט ע"א), "כי דבר ה' בזה" זה הלומד כו'. דלומד אפשר בשמיעה. אבל מלמדה לאחרים א"א אלא בדבור דבר ה', וזה שאינה מלמדה ה"ז מבזה דבר ה' וק"ל:

ביאור השפת אמת

כתב השפת אמת (בראשית - פרשת ויצא - שנת תרנ"ח א') כתיב (מיכה ז' כ') "תתן אמת ליעקב",

א'מ'ת, כולל מראשית עד אחרית אותיות אמ"ת. (א' אות ראשונה, מ' אות אמצעית, ת' אות אחרונה)

ואיתא, כי אות ו' נקרא אות אמת, והוא מדת יעקב, בריח התיכון, והקב"ה איחד האמת, שבחר באבות ובני"י, כל המתנות שנתן להם אינו במקרה רק הם מתחלת העולם ועד סופו.

ואות ו' מהפך התיבה מעתיד לעבר ומעבר לעתיד, "יהי" לשון עתיד, "ויהי" לשון עבר. "היה" לשון עבר, "והיה" לשון עתיד. **לרמוז** כי אות ו' שהיא כח התורה, מחבר היה הוה ויהיה. ולכן כשיתקיימו ההבטחות, אז יתברר למפרע כי הכל הי' לטובה.

ולכן נקרא הקב"ה בעל הנחמות, כי הנחמות של בני אדם א"י לתקן כל הצער העבר. אבל הנחמה שיהי' מהקב"ה יהי' מהופך כל הצער לטובה.

והגם כי אין אנו מבינים, איך יהי' מתהפך מה שעבר, לפי שאנחנו בתוך הטבע והזמן. אבל לעתיד, נראה ונבין זה ההיפוך לטובה. ולכן אמר יעקב אע"ה "והיה (לשון עבר) ה' לי לאלקים" פרש"י שיחול שמו עלי מתחלה ועד סוף. כי זה הי' בחי' יעקב אמת. והאמין כי יחול אלקותו עליו, ויהי' למפרע הכל מתוקן,

וזה מפתח של גאולה, מה שזוכין לעורר הארה מעין עוה"ב, כי מאחר שכל ההנהגה יתברר אח"כ. ממילא יכולין למצוא בחי' אמת בכל מקום ובכל זמן. עכ"ל השפת אמת,

ביאור הכתוב נחמו נחמו עמי ע"ד השפת אמת

אפשר לומר דלפיכך אמר הכתוב, "נחמו נחמו עמי" שתי פעמים, האחד לנחמת בני אדם, שבנחמה זו אינו יכול לתקן כל הצער העבר, והנחמה השנית היא לנחמת בעל הנחמות, שאז יתהפך עלינו לטובה גם מה שעבר, הגם שאין אנו מבינים. וזהו נחמו נחמו עמי.

יג, מווי העמודים ומגילת אסתר למדים שהתורה ודרך הלימוד לא משתנה

יש לבאר, מפני מה כתב התורה ודרך הלימוד בעמקות התורה, לא נשתנה לעד, מפני ששני אלו למידים מווי העמודים, והאות ו' הוא אות האמת והאמת עומדת לעד,

יד, הכתב והמכתב שאינם משתנים

הכתב שאינו משתנה

איתא בגמרא (סנהדרין דף כב עמוד א) רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אליעזר בן פרטא שאמר משום רבי אלעזר המודעי, (שהלכה כמותו) **כתב זה לא נשתנה כל עיקר**, שנאמר **ווי העמודים**, מה עמודים לא נשתנו, אף ווים לא נשתנו. ואומר (אסתר ח' ט') **ואל היהודים ככתבם וכלשונם**, מה לשונם לא נשתנה, אף כתבם לא נשתנה. ע"כ,

איתא בגמרא ירושלמי (מגילה פרק א' הלכה ט') תני רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אלעזר בן פרטא שאמר משום רבי לעזר המודעי כתב אשורי ניתנה התורה ומה טעמא [שמות כז] **ווי העמודים** שיהו וויים של תורה דומים לעמודים,

המכתב שאינו משתנה

איתא בזוהר פרשת תרומה (חלק ב דף קע"ו עמוד א), **כתיב, ווי העמודים וחשקיהם כסף,**

לשון הזוהר הקדוש (תרגום להלן)

כתיב, ווי העמודים וחשקיהם כסף, מתלא לבר נש דהוה דיוריה ביני טורין ולא ידע בדיורי מתא, זרע חטין ואכיל חטי בגופייהו, יומא חד עאל למתא אקריבו ליה נהמא טבא, אמר ההוא בר נש דנא למה, אמרו נהמא הוא למיכל, אכל וטעם לחדא לחכיה, אמר וממה אתעביד דא אמרו מחטין, לבתר אקריבו ליה גריצין דלישין במשחא, טעם מנייהו אמר ואלין ממה אתעבידו, אמרו מחטין, לבתר אקריבו ליה טריקי מלכין דלישין בדובשא ומשחא, אמר ואלין ממה אתעבידו, אמרו מחטין, אמר ודאי אנא מארי דכל אלין דאנא אכיל עקרא דכל אלין דאיהו חטה, ובגין ההוא דעתא מעדוני עלמא לא ידע ואתאבידו מניה,

כך מאן דנקיט כללא ולא ידע בכלהו עדונין דמהניין דנפקין מההוא כללא: ע"כ,

טו, תרגום דברי הזוהר ולשון הזוה"ק

משל לאדם שהיה דירתו בין ההרים, ולא ידע ולא הכיר במנהגי בני יושבי העיר, זרע חיטים ואכלם כמו שהם, יום אחד נכנס לעיר **והביאו לפניו לחם טוב**, שאל אותו האיש דבר זה מהו, אמרו לו הוא לחם לאכול, אכל והיה מתוק וטעים מאוד לחכו, שאל מהם וממה נעשה זה, אמרו לו מחיטים,

אח"כ הביאו לפניו עוגות שנלושו בשמן, טעם מהם והיו מתוקים לחכו, ואלו ממה נעשו, השיבו לו שגם זה נעשה מחיטים, **אח"כ הביאו לפניו** עוגות מעדני מלכים שנלושו בדבש ושמן, ושאל ואלו ממה נעשו, אמרו לו שגם זה נעשה מחיטים,

אמר, ודאי אני הבעלים של כל אלו, כי אני אוכל את העיקר של כל אלו שהוא החיטה,

ובגלל שהיה חסר דעה, לא ידע ממעדני העולם ונאבדו ממנו,

כמו כן מי שיודע רק כללי החכמה, ואינו יודע בכל עדונים ותענוגים של החכמה המהנים את האדם, שיוצאים ונלמדים מהכללים, לכן הוא נשאר בלי ידיעת החכמה על אמיתותה, עכ"ד הזוה"ק.

טז, דברי האדמו"ר מקאצק בביאור מאמר הזוהר הק'

כתב בספר **נפלאות חדשות** (חלק ליקוטים דף מ"ט ע"ב) ממוהר"ר יחיאל משה, נכד הרב הצדיק צבי הירש מאפאטשנע חמיו של הרה"ק מו"ר דוד מקאצק,

שמעתי שאדמו"ר הקדוש מהר"ם מקאצק זצ"ל אמר, שלושה דברים,

מי שלומד התורה בפשטות,

ומי שחוטא ומוחל לעצמו,

ומי שמתפלל בשביל שהתפלל אתמול,

הרשע גמור הוא טוב ממנו,

ואמר, **נ"ל הפירוש שמי שלומד תורה בפשטות,** זה **איתא בזוה"ק פרשת תרומה** דף קע"ו משל על מי שאכל חיטים שלימים וכו', הפירוש הוא שמי שאינו מייגע את עצמו בתורה להבין ולטעום הטעם של התורה הוא דומה כמו איש שאוכל חיטין שלמות ואינו טוחן אותם,

כמו שאמר פעם אחת מה שקורין לאדם שלומד הרבה, **"בטלן"**, אמר מחמת שלמד בלי עיון ואינו מייגע בה, שהתורה הוא מלא טעם למי שמייגע בה, והוא מבטל טעם התורה, ולפיכך קורין אותו בטלן שמבטל טעם התורה **עכ"ל הטהור,**

פרפראות פאר

ומאמר השני שמי שחוטא ומוחל לעצמו שקל בעיניו החטא ואינו מתחרט יבוא מזה לעשות עבירות הרבה,

ומאמר השלישי שמתפלל לפי שהתפלל אתמול, היינו שהתפילה הוא אצלו כמצוות אנשים מלומדה,

ומסיים על זה שהרשע גמור הוא טוב ממנו, כמ"ש בכתר שם טוב על הפסוק, חדל להשכיל להיטיב שיש שתי מיני רשעים, אחד הוא רשע גמור שעובר על כל עבירות שבתורה,

ויש עוד רשע שלומד ומתפלל, זה חדל להשכיל ולהיטיב, שהוא סובר שהוא צדיק וממילא לא יעשה תשובה, אבל הרשע גמור יש לו תקוה, מחמת שהוא יודע בעצמו שהוא רשע ואולי יתחרט ויעשה תשובה. ע"כ בספר **נפלאות חדשות**

מבואר, כי **שפת ולשון התורה**, וגם **העיון בעמקות התורה**, **למידים מהאות ו'** כמבואר בגמרא ובזה"ק,

ונראה לומר, משום שהאות ו' הוא **אות האמת**, ואמת קיים לעד כדכתיב (משלי פרק יב פסוק יט) "שפת אמת תכון לעד, ועד ארגיעה לשון שקר", ואיתא (שבת דף קד עמוד א) קושטא (אמת) קאי (מתקיים), שיקרא - לא קאי.

יז, ארבע התחלות מצינו לתורתנו הקדושה וביאורם

התחלה א' הכרת הבורא נותן התורה

תחילת התורה (בראשית פרק א פסוק א) "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"

התחלה ראשונה, מתחיל בבראשית, **כדאיתא במדרש** (תנחומא בראשית אות י"א) מה טעם **פתח בבראשית** משום (תהלים קי"א) **כח מעשיו הגיד לעמו**,

ויקרא תשפ"ההתחלה ב' התחלת מצוות התורה

כדאיתא במדרש (תנחומא בראשית אות י"א) (מובא ברש"י בראשית פרק א' פסוק א') אמר רבי יצחק, לא היה צריך **להתחיל** את התורה, אלא **מהחודש הזה לכם** שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל,

התחלה ג', תחילת היודע לדבר

איתא בגמרא (סוכה מ"ב ע"א) תנו רבנן, **קטן היודע לדבר** אביו לומדו תורה וקריאת שמע, **תורה מאי היא**, אמר רב המנונא (דברים ל"ג ד') **תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב**,

התחלה ד', תחילת הבנת התינוק

איתא במדרש, (רבה ויקרא פרשה ז' פסקה ג'), אמר רבי אסי, **מפני מה מתחילין לתנוקות בת"כ**, ואין מתחילין בבראשית, אלא, שהתינוקות טהורין, והקרבנות טהורין, **יבואו טהורין ויתעסקו בטהורים**,

יח, ביאור בהתחלה שמתחיל תינוק היודע לדבר תורה צוה וגו'

איתא בגמרא (סוכה מ"ב ע"א) קטן היודע לדבר אביו לומדו תורה, **תורה מאי היא**, אמר רב המנונא (דברים ל"ג ד') **תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב**,

איתא בגמרא (ברכות נ"ז ע"א), **כתיב**, (דברים ל"ג ד') "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב", אל תקרי **מורשה**, אלא **מאורשה**, (פסחים מ"ט ע"ב) אלא **מאורסה**, ע"כ,

איתא בגמרא (נדרים פ"א ע"א), מפני מה אין מצויין ת"יח לצאת ת"יח מבניהן, אמר רב יוסף שלא יאמרו, **תורה ירושה היא להם**,

עיי"ש בפירושי התוס' הר"ן הראש ובפירוש הנקרא רש"י, שכאשר יאמרו כי ירושה היא, בני ת"יח לא ילמדו שיסמכו שיבוא להם בירושה, או אחרים שאינם בני ת"יח יתיאשו מללמוד מכיוון ורק בירושה הוא בא,

איתא במדרש (רבה שמות פרשה ל"ג פסקה ז') אל תהי קורא **מורשה** אלא **מאורסה** מלמד שהתורה **ארוסה** לישראל שנאמר (הושע ב') **וארשתיך לי לעולם**, ע"כ,

פרפראות פאר

ומבואר שם במפרשים, דהא דאמר אל תהי קורא **מורשה** אלא **מאורסה**, הוא ע"ד שאמרו במשנה (אבות פרק ב' משנה י"ב) התקן עצמך ללמוד תורה, **שאינה ירושה לך**, ולפיכך אל תהי קורא **מורשה**,

איך מלמדים התינוק שהתורה ירושה ואינה ירושה

יש להקשות, כיון שנתבאר, דאין התורה נקנית בירושה, ואדרבה, אם ידעו **ירושה היא להם** - לא ילמדו תורה מאחר שהם סומכים **שירושה היא להם**, כמבואר לעיל, א"כ למה מלמדים התינוק שרק מתחיל לדבר, את היפך המטרה,

ועוד קשה, לפי מה שדרשו חז"ל (ברכות נ"ז ע"א), בהא דכתיב **תורה צוה לנו משה מורשה**, דאל תהי קורא **מורשה** אלא **מאורסה**, משום דהתורה **אינה ירושה לך**, א"כ למה היה צריך גם **לכתיב מורשה**, וגם **לקרי מאורסה**, היל"ל **תורה צוה לנו משה מאורסה**,

יט, ביאור מהו תורה הבא בירושה ותורה שאינה בירושה

כתב הבעל הטורים (דברים פרק לג פסוק ד), משום דכתיב ביעקב (בראשית כה כז) יעקב איש תם **יושב אהלים**. מה טובו אהליך יעקב (במדבר כד ה). אימתי התורה מתקיימת כשמתאספין קהלת יעקב (קה"ר יב יא):

מבואר הדבר, שאין התורה מתקיימת ע"י ירושה אלא ע"י העסק בתורה, א"כ איך אומרים לתינוק שהיא ירושה ואינו כך, ולמה צריך קרי מאורסה ו**כתיב מורשה**,

ביאור הדבר דיש חלק בתורה שאינו בא בירושה

יש לבאר, דלימוד ועסק התורה וידיעת התורה אין **הדבר בא בירושה**, ומבלי לעמול ולהתייגע בתורה לא ניתן להגיע לתורה,

ויש חלק בתורה שבא רק בירושה

אך הרצון והחשק ללימוד התורה דבר זה צריך האב ללמד לבנו **ולבקש עליו** מהבורא ית' וזה החלק בתורה שבא רק בירושה,

ויקרא תשפ"ה

כדאיתא במדרש (רבה במדבר פרשה י"ט פסקה ב', תנחומא חוקת פרק ד') **כתיב** (תהלים י"ב) **אמרות ה' אמרות טהורות**, תינוקות שהיו בימי דוד עד **שלא טעמו טעם חטא**, היו יודעין לדרוש את התורה מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור, **והיה דוד מתפלל עליהם** ואומר (תהלים י"ב), **אתה ה' תשמרם, נטר אורייתתון בלבהון, תנצרם מן הדור זו לעולם**,

ועוד, איתא בגמרא (בבא מציעא דף פה/א) אמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן, כל שהוא תלמיד חכם, ובנו תלמיד חכם, ובן בנו תלמיד חכם, שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם, שנאמר ואני זאת בריתי וגוי לא ימוש מפיד ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם, ע"כ,

כתב בספר בניהו בן יהוידע, כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם ובן בנו ת"ח שוב אין תורה פוסקת מזרעו. **קשה**, הוה ליה למימר כל שהוא תלמיד חכם, **ואביו תלמיד חכם, ואבי אביו תלמיד חכם**, אין תורה פוסקת מזרעו. שהרי מדובר שכן בנו כבר ת"ח והיה צריך להתחיל בבן בנו, ואביו, ואבי אביו,

וני"ל בס"ד דנקיט האי לישנא, לרמוז לפי דרכו שצריך כל אחד למעבד כדעבד רב יוסף, שיתפלל שיהיה הוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם ובן בנו תלמיד חכם, ולא יניח שיזדמן הדבר הזה מאיליו, יען דיודע כל דבר שיבא על ידי תפלה יתקיים יותר,

מבואר, כי רק ע"י התפילה שיהיו הוא ובנו ובן בנו ת"ח, בכך מסתייע שיהיה הנכד ת"ח, ולכן אמר שהע"ה, **כי העטרה לזקנים**, הוא רק כאשר רואים את הדור השלישי, שהוא החזקה ששוב אין התורה פוסקת וכו',

מבואר, דלבוא לרצון וחשק ללימוד התורה, דבר זה בא ע"י הורשת האב לבנו וצריך **חינוך תמידי ושמירה מעולה**, כמו שביקש דוד, **תנצרם מן הדור זו לעולם**,

בכך מובן כמין חומר

למה יש גם קרי שהוא **מאורסה** וגם כתיב שהוא **מורשה**, משום שחלק הרצון והשמירה בא **בירושה** מאב לבנו,

וחלק ידיעת התורה, בא רק ע"י יגיעה ע"ז נאמר הקרי אל **תקרי מורשה**.

**כ, למה אמרו חז"ל הטעם מפני
שהתורה אמרה, הרי אין אדם יכול
לעמוד בה**

כתיב (ויקרא פרק ב פסוק יא) כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה",

ועוד תני בר קפרא אלו היה נותן בה קורטוב של דבש אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה. ולמה אין מערבין בה דבש. מפני שהתורה אמרה כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה':

וקשה, כיון שאמר שאין אדם יכול לעמוד מפני ריחה, זה עצמו טעם מספיק שלא ליתן בה דבש, אז למה באה השאלה, ולמה אין מערבין בה דבש.

אלא שמכאן למדנו, כי אעפ"י שיש טעם לדבר, אנו אין לנו לקיים הדבר, רק מפני שהתורה אמרה, ולא בגלל סיבות אחרות.

כא, טעם להנחת מלח על השולחן

כתב הרב בשולחן ערוך (אורח חיים סימן קס"ז) נהגו להניח מלח על השולחן לפי שהשולחן דומה למזבח והאכילה כקרבן, ונאמר "על כל קרבנך תקריב מלח",

איתא בגמרא (ברכות דף נד עמוד ב) שלשה דברים מאריכין ימיו ושנותיו של אדם: המאריך בתפלתו, והמאריך על שלחנו דלמא אתי עניא ויהיב ליה, דכתיב המזבח עץ שלוש אמות גבה, וכתוב וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה', פתח במזבח וסיים בשלחן! רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו: כל זמן שבית המקדש קיים - מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו - שלחנו של אדם מכפר עליו.

לפי"ז אפשר לומר, כי הנחת המלח על השולחן הוא כדי להזכיר ולומר לך שכאשר הנך מאריך על השולחן הוא כדי להכניס אורח עני, כמ"ש "מלח ממון חסר", (כתב רש"י הרוצה למלוח ממונו, כלומר, לגרום לו שיתקיים, יחסרנו לצדקה תמיד, וחסרונו זהו קיומו), ועיין ביאור המהרש"א בבא בתרא סי' ע"ב ד"ה כשחרב הבית,

**כב, עפ"י"ז מבואר למה בליל הסדר
אין לתת מלח**

איתא בשולחן ערוך (אורח חיים הלכות פסח סימן תעה), יטול ידיו ויברך על נטילת ידים, ויקח המצות כסדר שהניחם, הפרוסה בין שתי השלימות, ויאחזם בידו ויברך המוציא ועל אכילת מצה, ואחר כך יבצע מהשלימה העליונה ומהפרוסה, משתיהן ביחד, ויטבלם במלח. הגה: ואין המנהג לטבלה במלח בלילה ראשונה,

עפ"י מה שביארנו, כי נתינת מלח על השולחן הוא כדי לזרז להביא עני אל השולחן, ולא יחסר לו עיי"כ, מבואר דלפיכך אין צריך בליל הסדר מלח משום שכבר אמר כל דכפין ייתי וייכול.

**כג, ביאור בכתוב אמת מארץ תצמח
על ידי מעשה שהיה**

איתא בתפילה, לקל ברוך נעימות יתנו למלך קל חי וקיים זמירות יאמרו ותשבחות ישמיעו. כי הוא לבדו פועל גבורות. עושה חדשות. בעל מלחמות. זורע צדקות. וכו',

יש לשאול, איך אמר בתשבחות של הקב"ה זורע צדקות, והכתוב אומר, (הושע י, יב) זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד, כלומר, שישראל הם שזורעים הצדקה,

יש לבאר ע"ד הכתוב (תהלים פ"ה, י"ב) "אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף",

ונראה לבאר, כי הדבר הנאמר בו זריעה היא הצדקה, וצדקה צריכה להיות באמת ובאמונה,

כמבואר לקמן, ע"י מעשה שהיה

איתא בגמרא (כתובות דף סו עמוד ב) מעשה בבתו של נקדימון בן גוריון, שפסקו לה חכמים ארבע מאות זהובים לקופה של בשמים לבו ביום, אמרה להם: כך תפסקו לבנותיכם, וענו אחריה אמן. ת"ר: מעשה

דאמרינן לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה כו' ובעלמא אמרינן טוב לו שלא נברא ע"ש,

ומוסיף המהרש"א, ורבים בדור הזה שמקבצין עושר שלהם שלא באמונה ובחילול השם כגזלת עובד כוכבים ואח"כ מתנדבים מאותו ממון להיות להם כבוד בכל שנה ולתת להם ברכת מי שבירך להיות להם שם ותפארת ואין זה אלא מצוה הבאה בעבירה ואין לעושר הזה מלח וקיום כדאמר הכא:

מבואר, דבנתינת צדקה לשם כבוד הוה מצוה הבאה בעבירה, אך לדעת זאת, רק הקב"ה לבדו יודע,

לפי"ז יש לפרש, דדבר הנזרע בארץ שהוא הצדקה, כמ"ש זרעו לכם לצדקה, וצריך להיות באמת ובאמונה, ע"ז נאמר, אמת מארץ תצמח, וצדק משמים נשקף, כלומר שהוא ית' משקיף משמים אם הצדקה נעשית באמת ובאמונה, או לשם כבוד ח"ו,

וגם יש לומר, דהוי של ו'צדק משמים נשקף, שנראה כהמשך של אמת מארץ תצמח, ומהו ההמשך, רק צ"ל שההמשך הוא כי זריעת הצדקה לבד אין בה די, שמא נעשה כמצוה הבאה בעבירה ודבר זה רק משמים הוא נשקף,

א"כ מבואר מה שהקשינו תחילה, שבאמת האדם הוא שזרע צדקה כמ"ש זרעו לכם לצדקה, אך בשבחי השי"ת נאמר שהוא ית' זורע צדקות כי ללא ידיעתו את מהות מצדקה, איו כאן צדקה.

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל "מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק פקס 03-6161555 נייד 0527-616166 מייל y0527616166@gmail.co

ברבן יוחנן בן זכאי שהיה רוכב על החמור והיה יוצא מירושלים, והיו תלמידיו מהלכין אחריו. ראה ריבה אחת שהיתה מלקטת שעורים מבין גללי בהמתן של ערביים, כיון שראתה אותו נתעטפה בשערה ועמדה לפניו, אמרה לו: רבי, פרנסני! אמר לה: בתי, מי את? אמרה לו: בת נקדימון בן גוריון אני. אמר לה: בתי, ממון של בית אביך היכן הלך? אמרה לו: רבי, לא כדין מתלין מתלא בירושלים מלח ממון חסר? ואמרי לה חסד. ושל בית חמיך היכן הוא? אמרה לו: בא זה ואיבד את זה. אמרה לו: רבי, זכור אתה כשחתמת על כתובתי? אמר להן לתלמידיו: זכור אני כשחתמתי על כתובתה של זו, והייתי קורא בה אלף אלפים דינרי זהב מבית אביה חוץ משל חמיה. בכה רבן יוחנן בן זכאי ואמר: אשריכם ישראל, בזמן שעושין רצונו של מקום - אין כל אומה ולשון שולטת בהם, ובזמן שאין עושין רצונו של מקום - מוסרן ביד אומה שפלה, ולא ביד אומה שפלה אלא ביד בהמתן של אומה שפלה. ונקדימון בן גוריון לא עבד צדקה? והתניא: אמרו עליו על נקדימון בן גוריון, כשהיה יוצא מביתו לבית המדרש, כלי מילת היו תלמוד מציעין תחתיו, ובאין עניים ומקפלין אותן מאחריו! איבעית אימא: **לכבודו הוא דעבד**. ואיבעית אימא: כדבעי ליה למיעבד לא עבד, כדאמרי אינשי: לפום גמלא שיחנא. ע"כ

כתב המהרש"א (כתובות דף סז עמוד א' ד"ה איבעית אימא לכבודו הוא דעבד), להאי תירוצא משמע דאפילו הוה עביד כדבעי

למיעבד כיון דלא עשה כן משום מצוה אלא לכבודו ה"ל שלא לשמה ונענש עליה,

ואין להקשות הא אמרינן גבי צדקה אפילו שלא לשמה יש לו שכר עליה כדאמריי (פסחים ח' ע"א) כדי שיחיה בני וכו', ודרשו (תענית ט' ע"א) ובחנוני נא בזאת וגו'

דיש לומר, האי שלא לשמה לכבוד הוא גרע טפי, כמו שמחלקין התוספות בפסחים אהא